

Strukturu duchovního života tvoří vnější podněty, zprostředkované katechézí, hlásáním Božího slova, teologickým studiem, a vnitřní vztah- vztah důvěry a lásky - budovaný modlitbou, askézí a praktickou mystikou.

Situace člověka, který přichází na svět, je charakterizována střetem s mnohostí - věcí, lidí, problémů sociálních, hospodářských, politických, psychologických atd. Stále je člověk stavěn před volbu. Je omezen kapacitou svého intelektu, přirozených sil a schopností, životního času, dědičností, vnějšími poměry, obtíží poznávat pravdu bez omylů a sobectvím /přitom třeba rozlišovat zjevně škodlivé sobectví od zdravé sebelásky/. Nutnost volby sice na jedné straně člověka omezuje, na druhé ulehčuje soustředění na jedno a s tím koncentrací všech sil do jediného bodu - s cílem, to "jediné" kompletně pochopit, využít a přivlastnit si.

Člověk jakožto autonomní jednotka, od druhých oddělená, musí tedy zpracovat vnější podněty tak, aby sloužily budování vlastního vztahu k Bohu, k lidem a k světu. Přitom nelze nedbat rozdílné struktury lidské bytosti, jakými jsou muž a žena.

Pro muže je typická převaha rozumu nad intuicí. Souvisí to s jeho posláním ovládat svět /Gn 2,20 : "dát jméno" = mít nad ním vládu/. Co má muž pochopit, musí rozumově "sedět" - to platí i o víře. Muž tenduje k podrobné analýze. Je výborný technik. Má blíže k věcem než k člověku, proto je v nebezpečí, že si bude "brát ženu" jako věc. Má složitější cestu k nesobecké lásce. Více hazarduje, rozhodněji se věnuje ideji, které propadne. Zůstává stále velkým "klukem".

Podle starozákonní zprávy o stvoření ženy z mužova žebra /Gn 2,22/ plyne, že žena je stvořena pro člověka /služebnice v pravém slova smyslu/. Pro ženu je typická převaha intuice nad rozumem. Je to nutné z praktických důvodů: jako ochránkyně života, jako matka, musí bezprostředně vnímat nebezpečí, která ohrožují její děti. Miluje cele a je schopna větší obětavosti tam, kde je její láska opětována. Co třeba pochopit, musí "sedět" "srdečně". Protože nazírá na věci bezprostředně - díky intuici - je její cesta k víře snazší a dosahuje snáze i mystických cílů. Není však rozeným "hazardérem" jako muž, je mnohem více prakticky uvažující a proto se hůře osvobozuje od svého "já"; vždy chce mít něco ze svého celobytnostního dání se druhému. Trpí nedostatkem lásky. Tam, kde v partnerském vztahu nezažívá žena místo, které jí jediné přísluší - totiž být "srdcem" - a kde musí suplovat ulohu muže, který musí být "hlavou", tam žena nutně trpí. To platí i obráceně pro muže, který není "hlavou" partnerství.

Každý život se vyznačuje tím, že se vyvíjí a prochází krizemi. Platí to i pro duchovní život. Jeho cíl, jímž je Bůh, a cesta, jíž je svatost, nelze dosáhnout snadno, bez cílevědomého úsilí a bez zkoušek, jimiž věřící prochází. To není způsobeno tím, že by Bůh chtěl před námi mocí mermo schovávat svá tajemství, ale tím, že nejdříve musíme m y odstranit p ř e k á ž k y , které jsou v nás a které zneschopňují vnímat Boží skutečnosti. Plod nemůže uzrát, když neodkvete květ. Mládě se narodí až po určité době. A než se narodí, zdá se, že se nic nestalo ani neděje. Okolní svět neví, že se zrození nějakého tvora připravuje! To je obraz i pro zrod duchovního člověka.

Nejprve si dejme otázku: Z čeho člověk opravdu žije ? Nemyslíme tu na jídlo, pití, spánek, rekreaci, blahobyt, rozkoš. I když toto všecko člověk má, nemusí být ještě trvale šťastný. Nehledě na to, že toto všecko jednou pomine. - Člověk žije ze všeho, co je dobré, spravedlivé, krásné, trvalé a nepomíjející, protože je svou podstatou adept věčnosti. Člověk tedy žije ze z a s l í b e n í .

Zaslíbením může být s l o v o , které najednou rozřeší problém života. Tak tomu bylo např. u sv. Augustina /"Tolle, lege" = vezmi, čti/, u sv. Františka Xaverského /:"Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal, ale na své duši utrpěl škodu"/, u Matky Terezy /"Cokoliv jste udělali jednomu z těchto mých nejmenších bratrů, mně jste udělali"/.

Zaslíbením může být d o b r ý s k u t e k ; pomůže druhému a najednou nám je jasné, že být dobrým znamená být šťastným. Tak sv. František z Assisi prožil dobrodiní polibku malomocnému. Znamená průlom z nesnesitelného vězení vlastní "já" do pravé svobody.

Zaslíbením muž-e být setkání s k r á s o u , jakou obráží Boží stvoření.

Člověk tedy žije ze zaslíbení a směřuje k němu. Bez toho by se vzdal milování, tvoření, života. Nazáhá se, pohybuje se, tvoří - protože všechny dobré věci chutnají po něčem ještě lepším, jsou příslibem něčeho většího. Obsahují něco, co je lidskému bytí a snažení blízké : ve všech těchto zaslíbeních potkává člověk Boha, který slibuje sám sebe, který uzavírá s každým z nás "úmluvu". Vždy to ale nemusí být tak jasně poznáváno jako úmluva. Někdy může jít o znamení, jako tomu bylo v případě Noema /duha/.

Pro křesťana je zaslíbením a úmluvou to, co přichází skrze Ježíše Krista.

Jestliže člověk žije ze zaslíbení a směřuje k němu, pak to vyžaduje, aby v y š e l k němu, aby se vydal na cestu. Tu vzniká pokušení: "Zůstaň doma! Klidně si lehní!" Zaslíbení je dar, ale nikoliv důvod k odpočinku! Průlom z vězení vlastního "já" ze zabydlenosti v sobě není snadný. Svoboda a dálka jsou vždy rizikem. Na cestě se může člověku vždy něco přihodit. Zvířata, která žila dlouho v zjetí, se nerada vrací do divočiny, do původního domova. Mohou zahynout. - Vyjít ze sebe směrem k zaslíbení je programem toho, čemu se říká v duchovním životě o b r á c e n í .

Pozor na další pokušení. Uveďme ho citací výroku císaře Claudia: "Vidíte měsíc na obloze? Jak je krásný a kulatý - a přece vidíte jen jednu jeho polovinu. Tak se jeví i mnohé věci, kterým se klidně vysmíváte, protože je vaše oči nevidí!" - To platí i o křesťanství. Čím více se blížíme k jeho jednatlivosti a čím větší lupu vezdejších postav na ně přikládáme, tím vypadá všechno méně věrohodné. Dostanu je do pohledu celé jen, když je p ř i j í m á m tak, jako se přijímá dar. Dar je jen tehdy darem, když zprostředkuje bezprostřednost - od lásky k lásce. Podstata daru jako takového není tématická /nejde či nemá jít o důvod darování - svátek, narozeniny - ani o to, co se daruje - květina, prsten - ani o vlastní hodnotu daru - brilliant, díše vody na poušti/. Dar chce být chápán vždy jako znamení lásky. Nechce přijímajícího zatížit. - Ovšem ideální by bylo, kdyby milující nepotřeboval dávat druhému dar - kdyby jeho láska měla formu daru: prostě by se položil do rukou milovaného. Pak by to bylo natolik jasné, že by nebylo třeba se dívat "na odvrácenou polovinu měsíce". Celek lásky by se jevil v tomto daru jako sluneční paprsek v krystalu. A jeho celistvost by byla přijímána celým srdcem.

Tím chceme říci: existuje jediný kritický postoj k daru, jímž je pro nás Ježíš Kristus, jeho zvěst, Boží zjevení: postoj srdce, které říká plno nadšení a radosti z daru "pěkně děkuji" - aniž by myslelo na sebe. A to tím více, čím více je předkládaný dar vykrystalizovanou láskou Dárce - Boha.

Vysvětlení, proč většině křesťanů se jeví křesťanství jako zakalené, ne-li zahnívající voda a ne jako průzračný a hbitý horský potok může být jedině: křesťanství není vyvedeno na hranici průzračnosti. Zakalenost má původ v tom, že se vytrhne dílčí problém z celku, kriticky se sám o sobě pojednává, zatímco smysl, pravá podoba zjeveného, zacházení s tímto zjeveným a výsledek, který mne osloví, se získá jen zařazením toho dílčího do celku.

Jakmile se začnu obírat dílčími problémy křesťanství, stanou se pro mne zamotanější než byly dříve a začnou vážit více než celek. Tak si třebaš lámou křesťané hlavu se strukturou církve, jako kdyby byla církev strukturou, t.j. masou hříšných a svatých, průměrných, nadprůměrných a podprůměrných věřících, a ne Kristoo Mystické Tělo, v němž se Bůh dává sám světu - a to dávno předtím, než dostává naši odpověď "Pěkně děkuji"!

Nejhorší na daru Božím je, domnívá-li se člověk, že může uvažovat od člověka nahoru. Tedy od toho, co potřebuje a podle čeho by se měl Boží dar řídit, od toho, co věřím, co mohu zodpovědět, na co mám, co mi jde "pod nos". Proto je ošidné např. zkoumat určité místo bible bez vztahu a ohledu na celek biblické výpovědi. Neexistuje jednotlivé biblické místo, nýbrž souvislý text události zjevení. A toto zjevení používá po staletí tisíce a tisíce slov, aby se o jedné a téže věci řeklo totéž. Tak podobně, jako o slově v jediné větě rozhoduje souvislost celé věty.

Aby mohl existovat kritický rozum s ohledem na křesťanství, bylo by nutné dostat je do celkového pohledu. Celek tu je před částí. Z celku lze část objasnit - nikdy ne naopak.

Odkud může přijít osvětlení než z celkového smyslu zjevení! A to přichází od světla Ducha svatého. Od něho musíme očekávat prvotní odpověď - ne od rozumu. To ale vyžaduje, aby zájemci o křesťanství si udrželi pohled na c e l ý "měsíc" /z Claudiova výroku/, ne na "viditelnou polovinu". Tomuto pohledu na celé křesťanství říkáme schopnost k o n t e m p l a c e .

Otázky, obepínající prostor mezi nebem a zemí, životem a smrtí, přirozeností a milostí, nelze vysvětlit ryze pozemskými hledisky. Ta jsou jen berličky, mnohdy brzy nepoužitelné. Kontemplativní orgán v člověku nelze probudit jen kázáním, přednáškami, studiem - tím vším ho lze jen povzbudit, podnítit, inspirovat. Pak ale musí posluchač pokračovat s á m !

Žádnou náboženskou otázku nelze objasnit jinak než ve v í ř e. Proto Ježíš tak naléhal, aby se mu věřilo. Co třeba pro to dělat? Stále více se otevírat v upřímné víře, ryzí lásce a opravdové touze tomu, který "má moc na nebi i na zemi", "skrže něhož je všechno stvořeno", který "je cesta, pravda a život, začátek i konec, jediný opravdu žijící".